

ASUKASLÄHTÖISET KOKEILUT ARJEN KIERTOTALOUDEN JA KESTÄVIEN ELÄMÄNTAPOJEN EDISTÄJÄNÄ

CIRCWASTE - KÄYTTÄJÄLÄHTÖISET KOKEILUT
JYVÄSKYLÄN KAUPUNKI 2017-2023

JYVÄSKYLÄ

Kirjoittaja:
Outi Manninen

Kuvat:
Jyväskylän kaupunki, Hanna-Kaisa
Hämäläinen, Tiina Hirvanen, Paula
Wilkman, Minna Kankainen, Eveliina
Jalkanen.

Kannen kuvat: Tiina Hirvanen

LIFE15 IPE FI 004

SITRA

Osahanketta rahoittaa Sitra.

2

JYVÄSKYLÄ

SISÄLLYSLUETTELO

Jyväskylä kulkee kohti kiertotaloutta

Osahankkeen tavoitteet
Osahankkeen periaatteet
Parhaiden oppien jakaminen
Osahanke lukuina

Jakso 1

Taloyhtiöiden muovinkeräys ja -lajittelu
Biokaasuautoilu tutuksi
Opiskelijatalon kierrätyskontti
Laitelainaamosovellus
Liikkuva korjauspaja
Puutarhajäte mullaksi -palvelu
Siivouspäivä 2.0

Jakso 2

Lajittelu helpoksi kotitalouksissa
Arjen ilmastotekoja Jyväskylässä
Yhteiskäyttöautot tutuksi Jyväskylän opiskelijoille
Kestävämpi ateriapalvelu
Eroon kertakäyttömuovista - turha muovi pois terveydenhuollosta

Jakso 3

Kestävää elämäntapaa tukevat palvelut kartalla
Urheilu- ja liikuntatapahtumien hiilijalanjälki laskuun

Tekstiilien ja vaatteiden uusi elämä

Kiertävä polkupyörien huoltokiertue

Jätteen Jyväskylä -kokeilukokonaisuus:

- Jätteen Jyväskylä - kaupunkikierrös:
Kestävää kuluttajuutta tukevat palvelut tutuksi

- Arjen zero waste -työpajat

Työkalulainaamo taloyhtiöihin tai pientaloalueille

Yhteistyössä mukana

CIRCWASTE - Käyttäjälähtöiset kokeilut

Jyväskylä kulkee kohti kiertotaloutta

Tulevaisuuden Jyväskylässä ei synny jätettä vaan kaikki materiaali voidaan laittaa uudelleen kiertoon. Jätteen kaupunki perustuu kiertotalouden ratkaisuihin ja kestäväan luonnonvarojen käyttöön. Se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi tuotteita tai materiaaleja hyödynnetään mahdollisimman pitkään ja tehokkaasti. Materiaalien arvo säilyy käytöstä huolimatta.

Jyväskylässä toteutetaan kiertotaloutta jo monissa eri toiminnoissa ja hankkeissa. Vuonna 2016 Jyväskylä lähti mukaan valtakunnalliseen "**CIRCWASTE - Kohti kiertotaloutta**" -hankkeeseen, jonka pääfokus oli kiertotalouden edistämässä sekä kansallisen jätesuunnitelman toteuttamisessa. Hankkeen tavoitteena oli lisätä materiaalitehokkuutta, ehkäistä jätteen syntyä sekä kannustaa erilaisten sivutuotteiden hyödyntämiseen. Jyväskylän kaupunki toteutti hankkeessa kaksi osahanketta, joista yhdessä kehitettiin älyjätehuoltoa Kankaan kaupunginosaan ja toisessa toteutettiin käyttäjälähtöisiä kiertotalouden pienkokeiluja.

Asukkaiden käyttäytyminen on tärkeässä roolissa esimerkiksi jätteiden määrän vähentämisessä ja syntypaikkalajittelun parantamisessa. Heillä on usein myös monia hyödyllisiä ideoita toiminnan parantamiseksi asuinalueillaan. Siksi Jyväskylän **käyttäjälähtöiset kokeilut -osahankkeessa** ideoita kiertotalouden edistämiseen kerättiin suoraan asukkailta kolmen avoimen ideahaun kautta. Asiantuntijaraati valitsi tulleista ideoista sellaiset, joissa oli potentiaalia suuremman muutoksen aikaansaamiselle sekä toiminnan monistettavuudelle ja laajennettavuudelle. Näistä ideoista jatkajalostettiin yhteiskehittelynä 1-3 kuukauden kestoisia käytännön kokeiluja, joissa asukkaat, yritykset, organisaatiot tai muut toimijat saivat ketterästi kokeilla jotain uutta tapaa toimia kestävämmän ja jätteettömämmän arjen helpottamiseksi.

Osahankkeen pitkän ajan tavoitteena oli juurruttaa kestävää ajattelutapaa kuntalaisille sekä lisätä käyttäjälähtöistä resurssiviisautta Jyväskylässä. Tämä koonnos esittelee tiivistetysti kaikki osahankkeen aikana toteutetut kokeilut, sekä niistä saadut parhaat opit. Lisäksi julkaisuun on koottu oppien jakamiseen hyödynnetyt tapahtumat, tilaisuudet ja julkaisut.

KÄYTTÄJÄLÄHTÖISET KOKEILUT -OSAHANKKEEN TAVOITTEET

Vähentää jätteen syntyä, lisää uudelleenkäyttöä sekä parantaa jätteiden lajittelua ja kierrätystä

Kannustaa yhteiskäyttöön

Edistää asukkaiden kestäviä elämäntapoja ja ruohonjuuritason kiertotaloutta

OSAHANKKEEN KESKIÖSSÄ:

KÄYTTÄJÄLÄHTÖISYYS,
OSALLISTAMINEN,
SITOUTTAMINEN

OPPIVA TESTAAMINEN,
TEKEMÄLLÄ OPPIMINEN

“BUSINESS AS USUAL”
AJATTELUN
HAASTAMINEN

RESURSSIVIISAUDEN JA -
TIETOISUUDEN SEKÄ
KIERTOTALOUSAJATTELUN
LEVITTÄMINEN

PARHAIDEN OPPIEN JAKAMINEN

Tapahtumat ja tilaisuudet:

- Smart City-tilaisuus 29.9.2020, verkossa
- Jyvässeudun jätepoliittisen ohjelman ohjausryhmä 2020-2021, Jyväskylä
- Keski-Suomen Circwaste vuosiseminaari 10.11.2020, Jyväskylä
- Circwaste-konsortion kevätpäivä 12.5.2021, verkossa
- Circwaste-hankkeen digitaaliset työkalut -työpaja, verkossa 27.5.2021
- Puheenvuoro Kuntamarkkinoilla 15.9.2021, verkossa (98 kuulijaa)
- Keski-Suomen Circwaste vuosiseminaari 2.11.2021, Jyväskylä (80 osallistujaa)
- BIOSYMBIOSIS”, at the international Alvar Aalto design seminar toukokuussa 2022, Jyväskylä
- Keski-Suomen Circwaste vuosiseminaari 29.9.2022, Jyväskylä
- Circwaste edelläkävijäkuntien tapaaminen 6.6.2023, verkkotapaaminen
- Keski-Suomen kiertotalousmessut 21.9.2023, Jyväskylä (180 osallistujaa)
- Circwaste loppuseminaari, Helsinki, 26.-27.10.2023

Projektipäällikkö Outi Manninen esittelee yleisölle Circwaste käyttäjälähtöiset kokeilut –hankkeen tuloksia. Kuva: Jyväskylän kaupunki

PARHAIDEN OPPIEN JAKAMINEN

Julkaisut, uutiset ja muu medianäkyvyys:

- Finnish Sustainable Communities (FISU)-verkoston uutiskirje 11.5.2021
- Jyväskylän kaupungin Ajassa-verkkolehti ja Climate Aid-kampanjan tiedotus 21.5.2021
- Uutinen Circwaste-hankkeen yhteiskäyttöautokokeilusta: Uusiouutiset (4/2021)
- FISU-verkoston uutiskirje ja verkkosivujen ajankohtaista-osio (lokakuu 2021)
- Uutisjuttu kokeiluista Union of the Baltic Cities -verkoston Bulletin -uutiskirjeessä 9.12.2021
- Suur-Jyväskylän lehti: Tekstiilityöpaja – kokeilut 29.3.2023.
 - Lehdellä on noin 173 000 lukijaa Keski-Suomen alueella
- Suur-Jyväskylän lehden Jyväskylä-liite 10.5.2023.
- Suomen ympäristökeskuksen verkkouutinen 3.8.2023
- [Kiertotalous nyt! Kaikki keinot käyttöön - Layman-raportti: Circwaste Finland LIFE IP -hankkeen päätulokset 2016–2023 \(Issuu\)](#)
- Kiertotalousloikat Suomen ympäristökeskuksen kestävyysloikka – palvelussa
- CircBrief: Yhteiskäyttö vähentää turhaa resurssien käyttöä (tulossa kevät 2024)

[Etusivu](#) > [Ajankohtaista](#) > [Uutiset](#) > Mitä Jyväskylän kiertotalouskokeiluista on opittu?

Mitä Jyväskylän kiertotalouskokeiluista on opittu?

Uutinen 3.8.2023 klo 14.25

Jyväskylän kaupungin Circwaste-osahankkeessa on toteutettu yhteensä 17 käyttäjälähtöistä kiertotalouskokeilua. Ne valittiin kolmella ideakilpailulla, jotka oli suunnattu pääasiassa Jyväskylän seudun asukkaille. Ideoita saatiin myös alueen yrityksiltä ja yhteisöiltä.

– Etsimme ruohonjuuritason kehitysoikeuksia liitteen arien

Erityisen onnistuneena kokeiluna nousi esiin tekstiilien elinkaaren pidentämiseen tähtäävät työpajat.

KÄYTTÄJÄLÄHTÖISET
KOKEILUT -HANKE
LUKUINA:

7 vuotta hanketyötä

19 toteutettua
kokeilua

3 jakamis-
talouden
kokeilua

130 kokeiluidea
ideahakujen kautta

3 avointa
ideahakua

4 arjen kiertotaloutta
edistävää kokeilua

18 000–19 0000
tavoitettua asukasta

250 000
euron budjetti

7 jätteen määrän vähentämiseen
tähtäävää kokeilua

5 jätteiden
lajittelun ja
kierrätyksen
kokeilua

JAKSO 1: 1.10.2016-30.4.2019

Osahankkeen ensimmäisen jakson ideahaussa keväällä 2017 haettiin ideoita jätteen vähentämiseen, kierrätykseen, lajitteluun sekä uusio- ja yhteiskäyttöön. Ideahaku tuotti yhteensä 48 ideaa, joista toteutukseen valittiin seitsemän kokeilua.

Toteutus: Jyväskylän Vuokra-
asunnot Oy JVA

Aika: Elokuu 2017

TALOYHTIÖIDEN MUOVINKERÄYS JA - LAJITTELU

Kokeilussa testattiin muovipakkausjätteen lajittelua ja keräyspalvelua taloyhtiössä. Tavoitteena oli testata lisääntykö muovin kierrätys taloyhtiöissä yhtiökohtaisten muovinkeräysastioiden ja neuvonnan avulla. Kokeilussa oli mukana viisi taloyhtiötä ja yhteensä 194 kotitaloutta.

Yhteensä kokeilun aikana muovijäteastioihin kerättiin 129 kg jätettä, josta kuitenkin yli puolet oli muuta kuin kierrätyskelpoista muovia. Muovin lajittelussa ei siis kokeilujakson aikana onnistuttu neuvonnasta huolimatta.

Uuden jätejakeen oikeaoppinen lajittelu vaatii säännöllistä neuvontaa ja opastusta, etenkin siinä vaiheessa, kun lajittelua otetaan ensi kertaa käyttöön. Lisäksi eri jätejakeiden lajitteluun soveltuvat kompaktit jäteastiaratkaisut asuntojen sisällä voisivat lisätä lajitteluinnokkuutta ja parantaa lajittelun tasoa.

Kokeilu käynnisti laajemman selvityksen muovipakkausjätteen erilliskeräyksen täydentämisestä Keski-Suomessa. [Pääset tutustumaan raporttiin Keski-Suomen liiton Circwaste -hankesivuilta.](#)

Kesästä 2021 lähtien Jyväskylässä on erilliskerätty muovipakkausjätettä kaikilta vähintään viiden huoneiston kiinteistöiltä.

Tähtikokeilu

OPIKSELIJATALON KIERRÄTYSKONTTI

Opiskelijatalon kierrätyskontti -kokeilussa luotiin toimintamalli Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiö KOAS:n opiskelija-asunnoissa asuvien opiskelijoiden huonekalujen ja muun tavaran kierrätystä varten. Kierrätystä varten kehitettiin oma kierrätyskonttisovellus KOAS Booking-järjestelmän osaksi sekä otettiin käyttöön fyysinen tavaroiden kierrätysvarasto.

Kokeilu oli onnistunut ja kokeilujakson aikana tavara vaihtoi omistajaa pääasiassa ilman kierrätyshuoneen käyttöä. Ylimääräisen tavaran määrä jätekatoksissa väheni.

Kierrätyskonttisovellus on edelleen käytössä KOAS:lla. Käytön ohjeistus on tarpeen, jotta järjestelmää käytettäisiin nimenomaan asumiseen tarkoitetun käyttötavaran myymiseksi tai lahjoittamiseksi eteenpäin.

” Kodintarvike kirpputori -palvelu voidaan monistaa kaikille Booking-käyttäjille, joita on Suomessa noin 50 000. Eryityisesti opiskelija-asuntosäätiöissä palvelu on tarpeellinen: opiskelija-asunnoissa on paljon muuttoliikennettä, ja muuttojen yhteydessä halutaan usein päästä helposti eroon ylimääräisestä tavarasta. ”

[Katso KOAS Kirpputorin esittelyvideo YouTubessa](#)

Toteutus: Keski-Suomen
opiskelija-asuntosäätiö KOAS

Aika: Syyskuu 2017

LAITELAINAAMOSOVELLUS

Laitelainaamosovellus -kokeilussa testattiin mediataiteen alan toimijoiden laitteistojen yhteiskäyttöä oman lainaussovelluksen avulla Keski-Suomessa. Laitelainaamo toteutettiin Sharetribe-alustalla. Lainaamolla oli kokeiluaikana 11 käyttäjää.

Laitelainaamoon hyödynnetty Sharetribe-alusta on helposti monistettavissa muuhunkin lainaustoimintaan. Sen yleisin käyttömuoto on vertaisvuokraustoiminta.

Laitelainaamo jäi kokeiluluonteiseksi eikä sen toiminta jatkunut kokeilujakson jälkeen. Haasteiksi osoittautuivat lainaamon pitkäjänteinen ylläpitäminen, toiminnan hinnoittelu ja taloudellinen kannattavuus.

” *Testikäyttäjänä pelkkää hyvää sanottavaa. Kohtuu hinnat niin se ei muodostu kynnyskysymykseksi. Debit-kortti toimi hyvin maksuvälineenä (ei tarvinnut luottokorttia) ja sähköinen alusta pelitti kuten pitääkin.*

”

Toteutus: Live Herring ry
Aika: Helmikuu 2018

LIKKUVA KORJAUSPAJA

Liikkuva korjauspaja -kokeilussa testattiin Jyväskylän asuinalueilla kiertävää palvelua, joka auttaa asukkaita vaatteiden ja tavaroiden korjaamisessa. Kokeilun avulla pyrittiin lisäämään tietoisuutta esimerkiksi ompelimojen, suutarien ja puuseppien palveluista ja siten pidentämään tavaroiden käyttöikää.

Korjauspajatoimintaa testattiin Jyväskylän Kädentaitomessujen sekä Jyväskylän kansalaisopiston käsityöneuvonnan yhteydessä. Korjausompelua tarjottiin myös yhdessä päiväkotiryhmässä.

Keskitettyä korjauspajatoimintaa tai -palvelua tulisi tarjota asukkaille keskeisillä paikoilla, joissa ihmiset päivittäin asioivat, kuten kirjastoissa tai työpaikkojen tai lasten päivähoitopaikkojen läheisyydessä.

Kokeilujakson aikana toteutetut korjauspalvelut tarjottiin käyttäjille maksuttomasti. Maksuttomuus voi toimia houkuttimena palveluun tutustumiseksi. Palvelun sopiva hinnoittelu on kuitenkin olennaista, jotta toiminta olisi jatkossa taloudellisesti kannattavaa.

Toteutus: JAPA ry

Aika: Huhtikuu 2018

PUUTARHAJÄTE MULLAKSI -PALVELU

Puutarhajäte mullaksi -kokeilussa testattiin keskitettyä puutarhajätteen keräystä sekä puutarhamullan toimitusta pientaloalueella. Kokeilun tavoitteena oli vähentää asukkaiden autoilusta aiheutuvia päästöjä mahdollistamalla keskitetty puutarhajätteen keräys sekä puutarhamullan toimitus sen sijaan, että jokainen ajaisi jätteensä itse jäteasemalle tai hakisi puutarhamullat jostain kauempaa. Kokeiluun osallistui 16 kotitaloutta.

Keskitetty puutarhajätteen keräys mahdollisti sen, että jäte tuli asianmukaisesti kerättyä ja toimitettua oikeaan paikkaan jatkokäsiteltäväksi keskitetyllä mallilla, vähentäen samalla jätteen kuljetuksen päästöjä.

Molemmat palvelut tarjottiin asukkaille maksuttomasti kokeilujakson aikana. Palautteen perusteella vastaava palvelu otettaisiin myönteisesti vastaan, jos palvelun kulut asiakkaalle pysyisivät maltillisina.

Toteutus: JAPA ry

Aika: Toukokuu 2018

SIIVOUSPÄIVÄ 2.0

Kokeilussa kehitettiin kirpputorikonseptia tarjoamalla mahdollisuus lahjoittaa myymätön tavara kierrätettäväksi sen sijaan, että se mahdollisesti päätyisi sekajätteeseen tai jäisi ihmisten varastoihin. Tavoitteena oli välttää turhan jätteen syntymistä ja edesauttaa käyttökelpoisen tavaran uudelleenkäyttöä.

Yksityiset kirpputorimyyjät hyödyntäisivät mieluusti palvelua, jossa myymättömän tavaran voisi lahjoittaa eteenpäin joko myytäväksi tai kierrätettäväksi materiaalina. Kokeilun perusteella vastaavan palvelun maksullisuus ei kuitenkaan saanut kannatusta.

Käytetyn tavaran lahjoitukset vaativat usein etukäteislajittelua, jotta löydetään myyntiin soveltuvat tuotteet. Lahjoitukseen perustuva toiminta ei siis välttämättä tuota merkittäviä tuloja lajitteluun kuluviin resursseihin nähden.

Toteutus: JAPA ry & Sovatek

Aika: Syyskuu 2018

JAKSO 2: 1.5.2019-30.10.2021

Syksyn 2019 ideahaussa saatiin ehdotuksia laajalla skaalalla aina erilaisista yhteiskäyttömalleista sovelluksiin sekä neuvonta- ja opastuspainotteisiin kokeiluihin, yhteensä 35 kokeiluehdotusta. Asiantuntijaraati valitsi ehdotetuista ideoista kymmenen ideaa, joita osin yhdistäen ja jatkojalostaen viisi kokeilua toteutettiin Jyväskylän alueella vuosina 2020-2021.

Toteutus: JAPA ry ja JVA

Aika: Tammi-helmikuu 2020

LAJITTELU HELPOKSI KOTITALOUKSISSA

Kokeilussa testattiin, saadaanko taloyhtiön jätelajittelua ja -kierrätystä parannettua sisätilojen lajitteluastioiden päivittämisen ja lajitteluohjeistuksen avulla. Kokeilua oli toteuttamassa kolme JVA:n taloyhtiötä, yhteensä 76 asuntoa. Kahteen taloyhtiöön lisättiin jäteneuvontaa (vertailutalo) ja toiseen näistä lisäksi huoneistokohtaiset lajitteluastiat (kokeilutalo). Yksi taloyhtiöistä toimi kontrollitalona, jossa ei toteutettu erityisiä toimenpiteitä vertailun vuoksi. Kokeilun ohessa toteutettiin myös pro gradu -tutkielma. Tutkielmaan pääset tutustumaan [Jyväskylän yliopiston verkkosivujen kautta](#).

Sekajätteen määrä väheni kaikissa taloissa kokeiluaikana, kuitenkin enemmän vertailu- ja kokeilutaloissa. Yhteenlaskettuna sekajätteen määrä väheni kaikissa kohteissa 24 prosenttia massan (kg) perusteella mitattuna ja 21 prosenttia tilavuuden (m³) perusteella mitattuna. Tarkastellessa vain kokeilu- ja vertailutalojen tuloksia, jätemäärä väheni 36 prosenttia massan (kg) perusteella mitattuna ja 34 prosenttia tilavuuden (m³) perusteella mitattuna.

Lajitteluastioiden vaihdolla ja jäteneuvonnalla vaikutti olevan positiivinen vaikutus asukkaiden lajitteluinnostukseen. Lajittelun asianmukainen ohjeistus onkin tärkeää lajittelun onnistumisen kannalta, mutta se ei yksistään ratkaise lajittelemattomuuden haasteita.

Jätteiden lajittelun mahdollistavat ratkaisut tulisi huomioida asuntojen rakennus- tai remontointivaiheessa nykyistä paremmin.

JAPA ry:n somessa on alkanut neljän viikon sarja Arjen ilmastotekoja Jyväskylässä, joka liittyy Jyväskylän kaupungin rahoittamaan Circwaste-kokeiluun.

Sarja aloitetaan kuluttamisella. Kulutuksen osuus hiilijalanjäljestä on reilu kolmannes ja se pitää sisällään muun muassa kodin kulutustavarat ja vapaa-ajanvieton. Suosi kirppiksistä ja sellaisia tuotteita, joita voi huoltaa ja korjata. Kannattaa myös pohtia, tarvitseeko kaikkea ostaa itse vai voisiko esimerkiksi harvoin tarvit... Näytä lisää

Toteutus: JAPA ry

Aika: Loka-marraskuu 2020

ARJEN ILMASTOTEKOJA JYVÄSKYLÄSSÄ

Kokeilussa testattiin kohdistetun kampanjan vaikutusta kaupungin asukkaisiin lisäämällä tietoisuutta paikallisista jakamistaloutta sekä arjen resurssiviisautta ja kestäväää elämäntapaa edistävistä palveluista Jyväskylässä. Kokeilu toteutettiin koronarajoitusten aikaan, joten kokeilutoteutusta jouduttiin muokkaamaan alkuperäisestä viestintäkampanjaksi. Viestinnän tueksi avattiin verkkosivusto paikallisista palveluista kestäväään elämäntapaan ja ilmastoystävälliseen arkeen Jyväskylässä JAPA ry:n verkkosivuille.

Yleisesti palaute oli positiivista ja osoitti sen, että arjen resurssiviisauden viestinnälle ja neuvonnalle on edelleen kysyntää ja tarvetta ja sitä kannattaa tehdä eri kanavissa.

Somesarja tavoitti yhteensä noin 2800 asukasta per postaus Facebookin välityksellä sekä noin 800-900 henkilöä Instagram stories:n kautta. Somesarja pyöri aktiivisesti neljä viikkoa.

Viestintä toteutettiin kampanjamuotoisesti tuotetuilla materiaaleilla vain kokeilujaksolla mutta viestinnän tueksi avattu verkkosivusto on edelleen asukkaiden käytettävissä.

Tähtikokeilu

YHTEISKÄYTTÖAUTOT TUTUKSI JYVÄSKYLÄN OPIKELIJOILLE

Kokeilussa kaupungin opiskelijat pääsivät testaamaan yhteiskäyttöautoa. Kokeiluun valikoitui kaasuauto, joten kokeilussa voitiin samalla parantaa tietoisuutta myös ympäristöystävällisestä biokaasuautoilusta. Autoa käytti kuukausittain noin 40 eri käyttäjää ja palveluun rekisteröityi kokeilun aikana yhteensä 185 henkilöä.

Auton kuukausikohtainen käyttöaste oli kokeilun aikana keskimäärin noin 19 %. Yhteiskäyttöautojen käyttöaste onkin yleensä merkittävästi parempi verrattuna yksityisautoihin, joiden käyttöaste on keskimäärin noin 5 %

Yhteiskäyttöautoilu koettiin opiskelijoiden keskuudessa käteväksi ja helpoksi tavaksi satunnaiseen arkiliikkumiseen. Myöskään palvelun maksullisuus ei osoittautunut ongelmalliseksi opiskelijoiden keskuudessa.

KOAS koki kokeilun niin onnistuneeksi, että se päätti ottaa yhteiskäyttöauton osaksi asukkailleen tarjoamaansa yhteiskäyttöpalvelujen kokonaisuutta.

Toteutus: Omago Oy, Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiö KOAS

Aika: Huhti-kesäkuu 2021

Tähtikokeilu

Toteutus: Kylän Kattaus

Aika: Elo-syyskuu 2021

KESTÄVÄMPI ATERIAPALVELU

Kokeilun tavoitteena oli vähentää ruokahävikkiä ruokailijoiden lautashävikin automaattisen seurannan ja asiakaspalautteen avulla. Kokeilussa Jyväskylän kaupungin ateriapalvelut Kylän Kattaus testasi Biovaaka-järjestelmää Vaajakummun koulun ruokalassa. Oppilaita ja henkilöstöruokailijoita koulussa on noin 630.

Kokeilu osoitti, että hävikin systemaattisen seurannan ja data-analysoinnin avulla on mahdollista vähentää ruokahävikkiä. Biovaaka oli erityisen hyödyllinen linjastohävikin vähentämisessä.

Kylän Kattaus jatkoi Biovaa'an käyttöä kokeilun jälkeen vielä vuoden 2021 loppuun, jotta saataisiin tietoa pidemmältä ajalta analysoitavaksi.

Biovaaka on edelleen Kylän Kattauksen käytössä. Se kiertää kouluta toiselle lukukausittain ja sen avulla kerätään dataa niin lautas- kuin linjastohävikin määrästä eri kouluilta. Biovaa'an kautta saatua tietoa on hyödynnetty myös opetuksessa.

Kylän
Kattaus

JYVÄSKYLÄ

”

Informaation lisänä vaaka on näkyvä työkalu. Se edesauttaa konkreettisempaa ympäristökasvatusta. Ympäristökasvatusta annetaan erityisesti aina sen koulun oppilaille, missä vaaka juuri sillä hetkellä on.

”

EROON KERTAKÄYTTÖMUOVISTA -TURHA MUOVI POIS TERVEYDENHUOLLOSTA

Kokeilussa kartoitettiin, millaista muovipakkausjätettä terveydenhuollossa syntyy, ja miten lajittelu saadaan järjestettyä mahdollisimman vaivattomaksi. Kokeilun kohteena olevassa Palokan hammashoitolassa ei ollut ennen kokeilun aloittamista keräystä muovipakkauksille. Kokeilussa laadittiin ja otettiin käyttöön muovipakkausten (sekä muidenkin jätejakeiden) lajittelua ja kierrätystä helpottavat lajitteluohjeet sekä järjesteltiin lajittelupisteet kuntoon taukokuoneissa ja varastoissa.

Kokeilu osoitti sen, että lajitteluohjeistuksen ja astiamerkintöjen selkiyttäminen helpottivat lajittelua, ja ne olivat henkilöstön mielestä onnistuneet.

Kokeilun aikana todettiin, että kaikki terveydenhuollon muovipakkausjäte ei sovellu kierrätettäväksi. Esimerkiksi terveydenhuollossa eri instrumenttien steriilipakkausten pakkausjätettä syntyy päivittäin, suurin osa siitä muovia, mutta sitä ei voi suoraan kierrättää kotitalousjätteiden muovipakkauskierrätyksen yhteydessä, sillä jäte on yritysvastuun piiriin rinnastettavaa jätettä.

Muovipakkausten lajittelu ja kierrätys jatkuu Palokan hammashoitolassa uusien lajittelumahdollisuuksien myötä.

Toteutus: JAPA ry,
Muotoilutoimisto 2loops

Aika: Syys-lokakuu 2021

JAKSO 3: 1.11.2021-31.12.2023

Kolmannen jakson ideahaku syksyllä 2021 tuotti yhteensä 47 kokeiluideoa. Asiantuntijaraati valitsi ehdotetuista ideoista yhdeksän ideaa, joista osin yhdistellen ja jatkojalostaen toteutettiin seitsemän erilaista kokeilua Jyväskylän alueella vuosina 2021-2023.

KESTÄVÄÄ ELÄMÄNTAPAA TUKEVAT PALVELUT JYVÄSKYLÄN KARTALLA

Kokeilussa koottiin paikallisia kestäväää elämäntapaa tukevia palveluja [Jyväskylän kaupungin karttapalveluun](#), jotta ne olisivat kootusti löydettävissä. Karttapalvelun avulla tuodaan tunnettuutta kaupungin kestäväää elämäntapaa tukeville palveluille sekä voidaan siten kannustaa asukkaita hyödyntämään palveluja kestävämmän arjen edistämiseksi.

Kokeilun aikana karttapalvelun kokonaiskävijämäärissä ei tapahtunut muutosta viestinnän huolellisesta suunnittelusta ja kampanjoinnista huolimatta. Kokeilu siis osoitti sen, viestinnän oikea-aikaisuus ja -paikkaisuus on olennaista, jotta asukkaat (tai karttapalveluun soveltuvat yritykset) käyttäisivät tai olisivat tietoisia palvelusta.

Lyhyt kampanjointiaika ei välttämättä välittömästi tuota tuloksia vaan asiaa täytyy pitää esillä säännöllisesti pidemmällä aikavälillä.

Kestävän elämäntavan karttapalvelutaso on nyt pysyvä osa kaupungin karttapalvelua ja sitä päivitetään kaupungin resurssiviisaustiimin voimin jatkossa.

Tähtikokeilu

Toteutus: 2Loops

Aika: Lokakuu 2022

URHEILU- JA LIIKUNTATAPAHTUMIEN HIILIJALANJÄLKI LASKUUN

Kokeilussa selvitettiin, kuinka paljon urheilu- ja liikuntatapahtumien kahvio- ja ruokailutoiminnan hiilijalanjälki pienenesi parantamalla jätteiden lajittelua sekä huomioimalla kiertotalous- ja ympäristövastuullisuusnäkökulmat liikuntatapahtuman ruokailu- ja kahviotoiminnan hankinnoissa. Kokeilu toteutettiin käytännössä jyvaskyläläisen voimisteluseura Palokan Ilo, voimistelu ja liikunta ry:n kilpailutapahtumassa. Tapahtumaan osallistui yhteensä noin 1400 henkilöä. Tapahtumaan osallistui yhteensä noin 1400 henkilöä.

Kokeilusta saatujen tulosten perusteella biojätteen erilliskeräys vähentäisi tarkastellun kokoisen urheilutapahtuman jätteenkäsittelyn päästöjä reilut 30 %. Mikäli lisäksi kartongin lajittelu saataisiin tehostettua, voitaisiin päästöjä edelleen pienentää noin neljänneksellä.

Positiivinen viestintä lajittelun tärkeydestä sekä erottuvat lajitteluohjeet koettiin tärkeiksi lajittelun onnistumisen kannalta.

Kokeilussa laaditut lajitteluohjeet ja hankitut lajitteluastiat ovat seuran hyödynnettävissä myös tulevissa tapahtumissa. Ohjeet ovat monistettavissa myös muiden toimijoiden tapahtumiin.

Toteutus: Palokan ILO

Aika: Marraskuu 2022

Tähtikokeilu

TEKSTIILIEN JA VAATTEIDEN UUSI ELÄMÄ - PILOTTITYÖPAJAT

Kokeilussa tarjottiin maksuttomia työpajoja asukkaille erityisesti tekstiilien korjaamiseen tai muokkaamiseen liittyen. Kokeilun tavoitteena herätellä asukkaita kulutuskäyttäytymisen muutokseen, tuotteiden käyttöiän pidentämiseen ja arvostamiseen sekä pikamuodin kyseenalaistamiseen. Työpajoja oli vetämässä ammattitaitoinen käsityön opettaja ja työpajoihin osallistui yhteensä 15 asukasta.

Kuluttajakäyttäytymisen muutos pikamuodista ja kertakäyttökulttuurista vaatii viitseliäisyyttä ja asennemuutosta. Arjen käsityö- ja kädentaitojen oppimiselle ja kehittämiselle löytyy kysyntää asukkaiden keskuudessa.

Innostavat, matalan kynnyksen tee-se-itse-työpajat voivat olla yksi hyvä keino palauttaa kadonneita kädentaitoja sekä saada ihmiset muuttamaan kulutuskäyttäytymistään ja innostumaan esimerkiksi vaatteiden korjaamisesta tai muodistamisesta uudella tavalla.

Arjen kestävään kuluttajuuteen liittyvien vaatteiden ja tekstiilien muodistamisen ja korjaamisen työpajat jatkuvat kokeilutyöpajojen pohjalta start up -yritys [Neon Studion](#) toiminnassa. Studion yrittäjät saivat testata palvelukonseptiaan kokeilun avulla ja kehittää liiketoimintamalliaan kokemusten pohjalta.

Toteutus: 2Loops

Aika: Maaliskuu 2023

KIERTÄVÄ POLKUPYÖRIEN HUOLTOKIERTUE

Kokeilun tarkoituksena oli testata asukkaiden luo tulevaa pyörähuoltopalvelua. Kokeilussa toteutettiin liikkuva pyörähuoltokiertue, eli pyörähuoltopalvelu tuotiin valikoitujen taloyhtiöiden asukkaiden luo, jolloin asukkaan ei itse tarvinnut kuljettaa pyörää huollettavaksi.

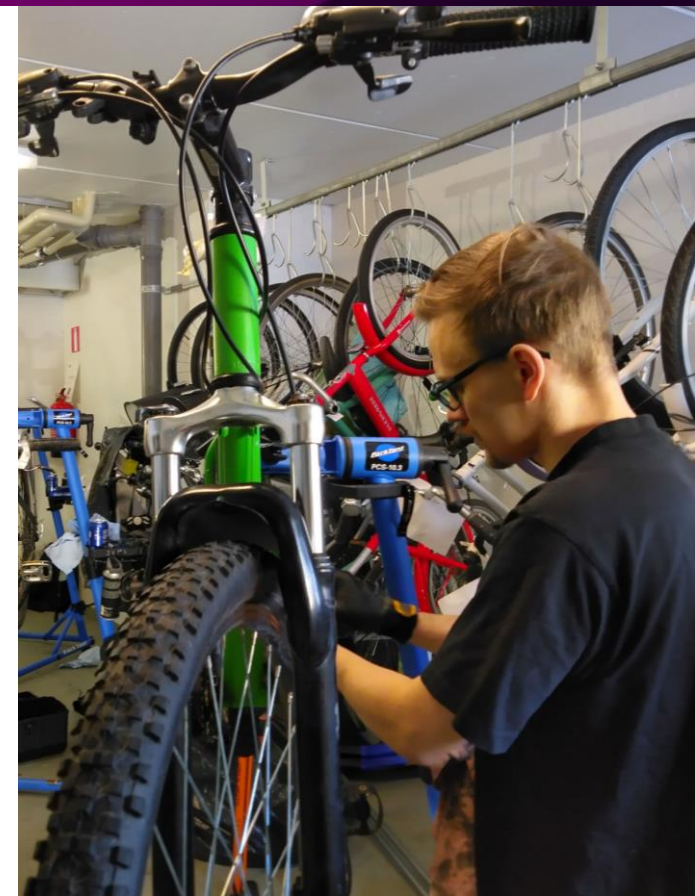
Moni kokeiluun osallistunut asukas kertoi, että pyörä oli ollut epäkunnossa jo pidempään, mutta asukkaalla ei ollut ollut mahdollisuutta viedä sitä huoltoon esimerkiksi autottomuuden tai pitkän välimatkan takia. Tällainen asukkaan luo tuotu pyörähuoltopalvelu vastasi siis todelliseen tarpeeseen.

Huoltopajojen jälkeen tehdyn kyselyn perusteella 74 % vastaajista arveli pyöräilevänsä enemmän nyt, kun pyörä on huollettu eli kokeilu toimi välillisesti myös kestävään liikkumiseen kannustavana toimintamallina.

Kokeilu osoitti sen, että asiakkaan luo tuotavat kestäväää arkea tukevat palvelut ovat toimiva konsepti, jolle voisi olla merkittävääkin kysyntää ja liiketoimintapotentiaalia tulevaisuudessa. Kolmen huoltopäivän aikana huollettiin kaikkiaan 50 polkupyörää.

Toteutus: JAPA ry ja JYPS ry

Aika: Huhtikuu 2023

Toteutus: 2Loops

Aika: Kesä-elokuu 2023

JÄTTEETÖN JYVÄSKYLÄ - KAUPUNKIKIERROS: KESTÄVÄÄ KULUTTAJUUTTA TUKEVAT PALVELUT TUTUKSI

Kokeilun tavoitteena oli jakaa tietoa ja aktivoida jyvaskyläläisiä zero waste -elämäntapaan viestinnän sekä tapahtumien avulla. Kokeiluun kuului kaupunkilaisille suunnattu viestintäkampanja, joka antaa käytännönläheistä ja konkreettista tietoa jätteen määrän vähentämisestä arjessa.

Viestinnän lisäksi järjestettiin viikon mittainen zero waste -tapahtumaviikko, jolloin zero waste-teema jalkautettiin paikallisiin, jätteen ja hävikin vähentämistä tukeviin yrityksiin. Yritykset järjestivät tällöin omia tapahtumiaan zero waste-hengessä.

Kampanja ei suoraan lisännyt yritysten asiakasmääriä tai liiketoimintaa kampanjaviikon aikana, mutta ensi kertaa toteutettaessa tämä oli varsin odotettavissa. Toistuvat kampanjat ja pidempi suunnittelu- ja toteutusaika voisivat helpottaa asiakkaiden tavoittamista.

Zero Waste -kaupunkikierrokseen osallistuneista yrityksistä muodostui aiheesta kiinnostuneiden verkosto, joka jatkaa yhteistyötä myös jatkossa.

Zero Waste -ideologia oli laajasti esillä eri yritysten ja organisaatioiden omissa sosiaalisen median kanavissa. Kampanja tavoitti parhaimmillaan lähes 12 000 henkilöä.

JÄTTEETÖN JYVÄSKYLÄ - ARJEN ZERO WASTE -TYÖPAJAT

Osana Jätteetön Jyväskylä -kampanjaa suunniteltiin neljä arjen zero waste -työpajaa. Työpajojen ideana oli tarjota osallistujille erilaisia jätteettömyyteen liittyviä vinkkejä ja tapoja, joita asukkaat voivat hyödyntää omassa arjessaan. Neljästä suunnitellusta työpajasta toteutettiin lopulta kaksi, "Hävikistä herkkua" sekä "Kosmetiikkaa kotikonstein" -työpajat.

Arjen ruokahävikin vähentämiseen keskittynyt työpaja kannusti paikalle 15 innokasta osallistujaa. Osallistajat saivat kotiin viemisiksi illan aikana tehtyjen ruokien reseptit sekä muuta hävikkiruokaan liittyvää materiaalia.

Kosmetiikkaa kotikonstein -työpajassa opittiin, miten omasta keittiöstä löytyviä raaka-aineita voi hyödyntää kotikosmetiikan valmistuksessa. Valmistamalla kosmetiikan itse, vältetään turhaa kemikaalikuormaa sekä kosmetiikkapurkeista syntyvää pakkausjätettä. Työpajaan osallistui 18 henkilöä.

Työpajoista saatiin runsaasti positiivista palautetta ja paikat työpajoihin menivät täyteen nopeasti ilmoittautumisen avauduttua.

”

Se, että pienillä valinnoilla ja ajatuksen muuttamisella voi olla iso vaikutus omaan hyvinvointiin, jätteen vähenemiseen, se mitä opetamme kukin tahoillamme jälkikasvulle omalla esimerkillämme. Haluan jakaa oppimaani muillekin. Innostuin tosi paljon oppimistani.

”

30

Toteutus: JAPA ry

Aika: Kesä-elokuu 2023

TYÖKALULAINAAMO TALOYHTIÖIHIN: TOIMINTAMALLI JA PILOTOINTI

Kokeilun tavoitteena oli edistää tavaroiden yhteiskäyttöä tarjoamalla taloyhtiöiden asukkaille mahdollisuus lainata tarpeeseen sellaisia työkaluja, joita he eivät joko itse omista tai joita tarvitsee käyttää vain satunnaisesti. Kokeilu toteutettiin kahdessa kerrostaloyhtiössä Kankaan kaupunginosassa.

Lainaamo toteutettiin kahdessa taloyhtiössä hankkimalla sinne lainattavat työkalut sekä niille lukolliset kaapit. Lainaaminen tapahtui paperisen lainauskirjan avulla. Lainaamot jäivät taloyhtiöiden käyttöön pysyvästi kokeilujakson jälkeen.

Käyttäjät pitivät lainaamoja hyödyllisenä ja hyvänä ratkaisuna myös siksi, että lainaamoja hyödyntämällä he voivat vähentää tarpeetonta kulutusta.

Työkalujen lainauksia tehtiin kokeiluaikana heinä-syyskuussa yhteensä 16 kappaletta. Asukaskyselyn perusteella käyttäjät aikovat käyttää palvelua jatkossakin. Kokeiluun osallistuneissa taloyhtiöissä asuu yhteensä 104 asukasta.

Lainaamon käyttöasteen ylläpitäminen ja lisääminen vaatii säännöllistä viestintää ja muistuttelua asukkaiden suuntaan.

Toteutus: Heiga OSK (Tiimiakatemia)

Aika: Heinä-syyskuu 2023

YHTEISTYÖSSÄ MUKANA

SITOWISE

Kylän
Kattaus

Tiimiakatemia
by jamk

jamk

JYVÄSKYLÄ

MUOTOILU
2loops
TOIMISTO

PALOKAN ILO
voimistelu ja liikunta ry.

JVA

JAPA

STUDIO

omago™

LISÄTIETOJA

Lue lisää hankkeen verkkosivuilta:

<https://www.jyvaskyla.fi/hankkeet/circwaste/kokeilut>

SITRA

Osahanketta rahoittaa Sitra.

Circwaste-hanke saa EU:lta rahoitusta, jolla hankkeen materiaalit on tuotettu. Materiaaleissa esitetty sisältö edustaa kuitenkin ainoastaan hankkeen omia näkemyksiä, joista EU:n komissio ei ole vastuussa.